

Proč si chceme připomenout 17. listopad v Nákle, Lhotě a v Praze

Protože jsem v Akademickém senátu Lékařské fakulty UP iniciátorem připomínky Jana Opletala, rád bych osobně vysvětlil, co mě k tomu vede. Dovolím se k tomu přiznat zcela bezelstně a otevřeně, protože jsem přesvědčený, že má smysl říkat věci po pravdě. Narodil jsem se v roce 1966 a mládí včetně studií prožil v normalizaci. Upřímně a otevřeně řečeno, historii smrti Jana Opletala jsem povrchně znal, ale protože bylo jeho jméno hojně využíváno režimní propagandou, jeho osud mě příliš neoslovoval a nezajímal jsem se o něj. Jeho výročí v roce 1989 jsem nevnímal jako významný okamžik k připomínce jeho osudu, ale jen jako výtečnou příležitost pro oficiálně povolené shromáždění, které přerostlo ve známé události. Byl jsem mladý a zajímala mě budoucnost, neohlížel jsem se do minulosti. Pak se mi Jan Opletal připomínal jen při cyklovýletech přes Lhotu na Moravě – vnímal jsem výjimečnost toho místa a našel jsem si i jeho hrob v Nákle. Přesto pro mě byl dál neosobním historickým monumentem.

I dnes jsem stále mladý a zajímá mě hlavně budoucnost. Po tom, jakým způsobem probíhal 17. listopad vloni a předloni, po tom, jak je tato společnost systematicky rozdělována, jak je stírána hranice mezi pravdou a lží, jak stále silněji prožívám pocit nepříjemného déjà-vu, přemýšlel jsem, co s tím. Jistě není realistické očekávat, že by se česká společnost mohla beze zbytku kolem něčeho sjednotit. To by ani nebylo normální, to je možné jen uměle v totalitě. Přesto si myslím, že nám dnes především chybí pozitivní společné ideje, společný étos, který by byl přijatelný pro většinu, i když mají různé skupiny různé zájmy a motivace a frustrace. V té době jsem si vzpomněl na Opletala a uvědomil jsem si, že letos v září to je to 80 let, kdy cestoval k zápisu do 1. ročníku medicíny na Karlovu univerzitu do Prahy a za tři roky to bude 80 let, kdy byl postřelen a zemřel. Uvědomil jsem si, že byl člověkem zdola, který se vypracovával mezi elitu národa, a že likvidace českých vysokých škol a české inteligence nacisty nebyla náhodná. Ani dnes není náhodné, že se politici toužící po moci snaží uměle proti sobě štvát „lid“ a „elity“. Protože lid bez elit nebo lid nevěřící elitám je mnohem snáze ovladatelný.

Pohříchu teprve v té chvíli jsem se začal o Jana Opletala víc zajímat. Tak se mi dostala do ruky středoškolská práce Marie Turkové, která vydává srozumitelné svědectví o jeho osobnosti namísto pouhého vršení historických faktů. A musím přiznat, že jsem byl zároveň okouzlený a zároveň zahanbený. Jan Opletal pocházel z chudých poměrů, ale byl velmi nadaný a velmi motivovaný. Vždy byl velmi citlivý na nespravedlnost a sociální nerovnost, ale namísto pouhé revolty – i když mluvil a jednal velmi otevřeně – chtěl problémy vždy řešit především tím, že pomáhal. Jeho vzorem se stal lékař Dr. Strava, který založil v Nákle Sokol, mateřskou školku a nemajetné často léčil bezplatně. Stejný životní cíl měl i Opletal, navíc toužil pomáhat lidem v lékařském výzkumu po Pasteurově vzoru. Tvrdě na sobě pracoval, v Sokole i na studiích, nebál se autorit a ani 28. října 1939 se nezalekl a šel do ulic, přestože mlčící většina to vzdala. Pravděpodobně ho nezasáhla střela německé branné moci, ale některý student německé techniky. Stal se obětí fanatické nenávisti.

Velmi nemám rád, když kdokoli využívá historické osoby nebo události účelově k ospravedlnění svých cílů, když si z historie vybírá to, co se mu hodí do krámu. Doufám proto, že se nedopustím něčeho podobného, když řeknu, že Jan Opletal by pro tento národ mohl být sjednocujícím symbolem. Byl mladý a díval se do budoucnosti. Dívejme se taky do budoucnosti, mluvěme otevřeně a poctivě o tom, co není v pořádku a co udělat pro nápravu a pro dobrou věc. Dávejme si v životě smysluplné a ušlechtilé cíle. Tvrdě na nich pracujme. A nebojme se.

Vladislav Raclavský

místopředseda AS LF UP